

Helpende Handen en autisme Nieuwsbrief

SEPTEMBER 2019 NUMMER 3
JAARGANG 1

Autisme en geloven

Veiligheid in de kerkelijke gemeente

Dirk, vijftien jaar oud, is een leerling op het VMBO. Sinds zijn negende heeft hij een diagnose binnen het autistisch spectrum. Over het algemeen gaat het goed met Dirk. Hij heeft een goede relatie met zijn ouders, heeft op school één vaste vriend en hij gaat graag naar de kerk op zondag. Zijn mentor op school heeft wekelijks een gesprekje met hem over hoe het gaat en ze bekijken dan samen Dirks agenda. Dirk geeft de laatste tijd aan dat hij niet meer naar catechisatie wil. "Ik begrijp het niet goed," zegt hij. Dirks ouders gaan over deze situatie in gesprek met zijn catecheet, ouderling Bank. De volgende keer dat ouderling Bank catechisatie geeft, vraagt hij bij de uitgang of Dirk even tijd heeft. Een gesprek volgt. Dirk blijkt veel vragen te hebben over de Bijbel en het christelijk geloof. Hij weet niet goed of en aan wie hij deze vragen mag stellen. Ouderling Bank realiseert zich dat hij zich niet bewust was wie Dirk is en wat hem bezig houdt. Hij spreekt met Dirk af elke vijfde keer na catechisatie een kwartier met hem te praten over zijn vragen. Hij geeft aan dat Dirk ook tussendoor met vragen mag komen. Na afloop geeft Dirk aan: "Fijn, nu weet ik bij wie ik terecht kan."

We leven in een samenleving waarin individualisering toeneemt. Een samenleving waarin mensen beoordeeld worden op prestaties die ze leveren. Hierdoor staan steeds meer mensen aan de zijlijn van de maatschappij. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor -jonge- mensen met autisme, hoe zij participeren in deze samenleving. De kerkelijke gemeenten hebben een belangrijke taak in het tegengaan van de toenemende individualisering. Daarom is het belangrijk dat mensen met autisme een plaats krijgen in de kerkelijke gemeente. De vraag is: wat hebben mensen met autisme nodig om te kunnen participeren in de kerkelijke gemeente?

ONDERZOEK

Het afgelopen jaar heb ik onderzoek gedaan naar de vraag: "Wie of wat hebben jongeren met een diagnose binnen het autistisch spectrum nodig om te kunnen participeren in de kerkelijke gemeente?" Dit onderzoek is uitgevoerd door het gesprek aan te gaan met jongeren met autisme en ambtsdragers. Uit dit onderzoek zijn vijf kernwoorden gekomen die van belang zijn om jongeren te laten participeren in de kerkelijke gemeente: veiligheid, gewoontevorming, informatie & attitude en relatie. In dit artikel werk ik het thema veiligheid verder uit.

BASISBEHOEFTE

Veiligheid is een basisbehoefte voor ons bestaan. Jongeren met autisme hebben behoefte aan veiligheid om te kunnen participeren in de kerkelijke gemeente. Uit het onderzoek blijkt dat jongeren met veiligheid doelen op sociale veiligheid; de interactie tussen mensen onderling. Als iemand zich niet veilig voelt, heeft dit gevolgen voor onderlinge relaties, de prestaties die hij of zij verricht,

In dit nummer

Ouders van en andere betrokkenen bij mensen met autisme onderstrepen het belang van informatie en uitleg. Het draagt bij aan een beter contact met mensen met autisme.

Het geven van extra uitleg kan mensen met autisme helpen dingen beter te begrijpen. Dit blijkt onder andere uit het onderzoek dat Laura Huisman deed naar rouw bij kinderen met autisme. Extra uitleg is ook kenmerkend voor het Bijbels dagboek *Levend Woord* en Bijbels kernwoordenboek *Bij de Bron*. Momenteel werken 26 ouderlingen en predikanten aan een nieuw Bijbels dagboek dat in november 2020 verschijnt.

Medewerkers van Helpende Handen denken graag met u mee in de vragen die u heeft. Wilt u weten wat wij voor u kunnen betekenen? Kijk dan op www.helpendehanden.nl/autismediendiensten voor een uitgebreid overzicht van onze dienstverlening of neem contact op met één van onze medewerkers.

Heeft u naar aanleiding van artikelen in deze nieuwsbrief vragen of wilt u reageren? Neem dan contact op met Helpende Handen. Dit kan per e-mail of telefonisch (0348 48 99 70).

de betrokkenheid binnen een kerkelijke gemeente en hoe iemand naar zichzelf kijkt. Kortom, bij veiligheid gaat het om gezien, erkend en gewaardeerd worden door de ander. Deze externe factoren (vanuit de omgeving) hebben invloed op hoe iemand veiligheid beleeft. Er zijn ook interne factoren (vanuit de persoon zelf) die invloed hebben op hoe iemand veiligheid beleeft. Eén van deze interne factoren is de mate waarin iemand zich hecht aan mensen. Mensen met autisme hebben over het algemeen moeite om zich te hechten aan anderen mensen. Dit ontstaat al in de kindertijd en heeft gevolgen voor de verdere levensloop. Een andere interne factor is dat mensen met autisme vaker een beperking in de sociale interactie en communicatie ervaren: het begrijpen van wat de ander bedoelt. Hierdoor ontstaat vaker miscommunicatie, wat gevolgen kan hebben voor de relaties die iemand heeft. Betrokkenen binnen de kerkelijke gemeente hebben nauwelijks invloed op deze interne factoren waardoor de externe factoren in de kerkelijke gemeente extra belangrijk zijn.

KERKELIJKE GEMEENTE

Een pastorale relatie van een ambtsdrager met iemand met autisme is on-

misbaar om de beleving van veiligheid te vergroten. Een aantal jongeren geeft tijdens het onderzoek aan behoefte te hebben aan één vaste contactpersoon. Bij voorkeur een ambtsdrager, omdat hij een pastorale relatie kan aangaan en waar nodig pastorale zorg kan verlenen. Het gevoel van veiligheid wordt vergroot wanneer direct betrokkenen zoals ouders, echtgeno(o)t(e) of kinderen betrokken worden in de pastorale relatie. Hier ligt voor ambtsdragers en direct betrokkenen een belangrijke taak. De omgeving moet afstemmen op de persoon en voor een eenduidige benadering kiezen. Tijdens het onderzoek geven ambtsdragers aan: "We willen wel rekening houden maar weten niet altijd wat er speelt en wie wat nodig heeft. We vinden het fijn als ouders aangeven wat zij en hun kind(eren) nodig hebben."

CONCRETE AANPAK

Het vergroten van veiligheid vraagt om een praktische uitwerking. Voorbeelden hiervan zijn:

- tijdens catechisatie: een duidelijke structuur tijdens de les aanhouden en dit bespreken. Afspreken welke vragen geleerd moeten worden en welke vraag overhoord wordt.

- tijdens jeugdvereniging: het programma van de avond van te voren delen met de jongere(n)
- tijdens catechisatie en huisbezoek: het kaderen van informatie door aan het eind dat wat besproken is kort samen te vatten
- aan het begin van een huisbezoek: duidelijk maken wat er in welke volgorde besproken wordt; bijv. het eerste kwartier gaat het over dagelijkse zaken zoals school en werk daarna hebben we het over het geestelijke zoals hoe het met je ziel gaat.
- tijdens de kerkdienst: een vaste plaats in de kerk aanbieden; bespreken of iemand liever voorin of juist achterin wil zitten

DOEL

Wanneer iemand met autisme zich veilig voelt in de kerkelijke gemeente, bevordert dit zijn of haar participatiemogelijkheden. Het doel hiervan is dat het Woord van de Heere tijdens prediking, catechisatie, jeugdwerk en huisbezoek beter begrepen wordt. Daarbij beseffend dat Gods Geest het Woord aan ons hart moet toepassen waardoor we het Woord van de Heere verstaan.

Tekst: Bart-Jan Noorlander

Agenda

Op weg naar zelfstandigheid; loslaten, vasthouden, los-houden?

Ouders en beroepsopvoeders van jongeren met autisme met een (boven)gemiddelde intelligentie zijn van harte welkom om na te denken en te spreken over allerlei vragen die bij dit thema een rol kunnen spelen: hoe coach je als ouder/ opvoeder de jongere, zonder de weg naar zelfstandigheid daarbij te belemmeren en het contact te verliezen? Concrete en pasklare antwoorden zijn niet eenvoudig; we zoeken naar herkenning en erkenning en denken met elkaar mee, ieder vanuit de persoonlijke kennis en ervaring.

Meer informatie

Dinsdagavond 1 oktober 2019 in Moerkapelle
spreker mev. K. (Karin) Kleiberg-Quaak, specialistisch begeleider thuis bij Eleos

Woensdagavond 9 oktober 2019 in 's-Gravenpolder
spreker W. (Wilco) Klaassen, jongenshulpverlener / adventure therapeut bij Outbackexplorers Yerseke

Donderdagavond 10 oktober 2019 in Apeldoorn
spreker K. (Karel) Post, jongenshulpverlener / adventure therapeut bij Outbackexplorers Kootwijkerbroek

7 december 2019

Voor jongeren van 16 tot en met 25 jaar, met een vorm van autisme en een (boven) gemiddelde intelligentie organiseert Helpende Handen een bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst, die in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente in Woerden gehouden wordt, gaat het over het onderwerp Autisme en eten.

30 januari 2020

Helpende Handen organiseert een bijeenkomst voor ouders en brussen van kinderen met een vorm van autisme en een verstandelijke beperking. Tijdens deze bijeenkomst, die in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente in Dordrecht gehouden wordt, spreken Annelies Kriekaard en Cothy Dieleman (PPG Siloah).

Colofon

Deze nieuwsbrief verschijnt 4 x per jaar en wordt verspreid onder de mensen die bij Helpende Handen die geregistreerd staan als 'betrokken bij autisme' en één van de contactgroepen 'autisme'.

Voor alle toekomstige data in deze nieuwsbrief geldt: Deo volente.

Redactie: Inge van Hell-van Dijke
en Bart-Jan Noorlander
Eindredactie: Siegbert Beukens

“Wat een grote schroef, dat ging zwaar”

Steven is 9 jaar en heeft autisme. Zijn opa is na een kort ziekbed overleden. Op het moment dat Steven zijn opa voor het eerst in de kist ziet, stelt hij veel vragen: ‘Hoe lang duurt het voordat opa is opgegeten door beestjes?’, ‘Ligt opa zacht?’ en ‘Hoe koud is opa?’. Bij het laatste afscheid van opa mag Steven helpen bij het aandraaien van de schroef op de kist. Op het moment dat de familie afscheid neemt, worden emoties zichtbaar bij de familie. Steven is nog erg geboeid door de mechaniek van de schroef en roept: ‘Wat een grote schroef, dat ging zwaar.’

Hoe kinderen (met autisme) reageren op een rouwsituatie is per kind verschillend. Eén ding hebben kinderen met autisme gemeen: ze kunnen verrassend gedrag vertonen, dat soms heel onbegrijpelijk is, maar wel een reden heeft. In het voorbeeld wordt duidelijk dat Steven veel praktische vragen heeft over het overlijden van opa. Hij toont geen emoties en is voornamelijk geïnteresseerd door de mechaniek van de schroef. Hij ziet het verdriet van zijn naasten niet en kan zich moeilijk inleven in anderen.

AUTISME

Een rouwproces is bij uitstek een sociaal emotionele aangelegenheid. Kinderen met autisme hebben hier vaak moeite mee. De manier waarop kinderen met autisme omgaan met een rouwsituatie kan gevoelloos overkomen, maar in de praktijk blijkt dit niet zo te zijn.

WAT HELPT EEN KIND (MET AUTISME) IN HET OMGAAN MET ROUW?

Het is van belang per kind te kijken wat hij of zij nodig heeft. Elk kind - met of zonder autisme - is uniek. Het belangrijkste in de ondersteuning van kinderen bij een rouwsituatie is duidelijkheid en eerlijkheid, zodat het kind weet waar het aan toe is en helder heeft wat er gaat gebeuren. Onderstaande handvatten kunnen hierin helpend zijn:

KINDEREN INFORMEREN

Het is van belang kinderen te informeren en antwoorden te geven op hun vragen. Vaak hebben ouders de neiging om hun kinderen te beschermen door op sommige vragen geen antwoorden te geven. Toch hebben kinderen eerlijkheid nodig. Juist dan kunnen ze het vertrouwen in de ou-

der houden. Wanneer er geen antwoord gegeven wordt op de vragen die kinderen hebben, kunnen ze gaan fantaseren. En de fantasie kan veel erger zijn dan de werkelijkheid.

Sommige kinderen kunnen bijna niet stoppen met het stellen van vragen. Dit kan druk leggen op de omgeving. Toch is het van groot belang om op de vragen in te gaan, omdat het stellen van vragen kinderen helpt om woorden te geven aan de gebeurtenissen en de emoties.

vaak goed aangeven. Het is goed om door te vragen wat hen tegenhoudt. Vaak is het de onbekendheid die hen tegenhoudt. Meestal is er wel een mogelijkheid om de drempels bij kinderen weg te nemen, zodat ze toch een aandeel hebben in de gebeurtenissen.

Vraag altijd per situatie af wat het kind moet weten, wat het kind kan weten en wat het kind wil weten!

Tekst: Laura Huisman, vierdejaars hbo-student Pedagogiek. Laura deed onderzoek naar rouw bij kinderen met autisme

Het is van belang per kind te kijken wat hij of zij nodig heeft.

KINDEREN BETREKKEN BIJ WAT ER GEBEURT

Kinderen betrekken bij wat er gebeurt bij het overlijden en het afscheid is van belang. Het helpt hen beter om te gaan met het verlies. Het is nuttig kinderen te vertellen dat iemand overleden is en ze te betrekken bij de verzorging en het afscheid van de overledene. Daarnaast is bijvoorbeeld het bezoeken van de overledene ook belangrijk.

KINDEREN VOLGEN IN HUN WENSEN OF BEHOEFTE

Toch wil niet ieder kind hierbij betrokken worden. Soms wordt het voor een kind te veel en is zijn grens bereikt. Wanneer kinderen iets niet willen, kunnen ze dit

Behoefte om Gods Woord te begrijpen en uit te leggen

Grote betrokkenheid bij start van tweede dagboek

Enige tijd geleden is er een bijzondere avond gehouden met predikanten, ouderlingen, jongeren met autisme, ouders en mensen uit het werkveld. Op deze avond is een begin gemaakt voor een nieuw dagboek.

Opnieuw wil Helpende Handen in samenwerking met uitgeverij Den Hertog een dagboek bij de Bijbel uitgeven, dat door de duidelijke structuur en extra uitleg geschikt is voor jongeren met autisme. En hoewel er voorafgaand aan deze avond al heel wat werk is verzet, is deze avond zo'n belangrijk markeringspunt, dat het de naam startavond wel mag hebben.

In de achterliggende jaren zijn er vaker avonden als deze gehouden, als start of juist als afronding van de totstandkoming van een vergelijkbaar boek. Iedere keer opnieuw raakt me de bewogenheid en betrokkenheid van alle aanwezigen. Ieder laat op zijn of haar eigen manier merken dat het thema belangrijk is: bezig zijn met de Bijbel, Gods Woord; met elkaar een poging doen om Gods Woord beter te begrijpen en beter uit te leggen aan jongeren met autisme.

Jongeren laten bijvoorbeeld weten: 'Ik wil graag alle informatie begrijpen, opslaan en onthouden. Daarom stel ik zoveel vragen en daarom is het voor mij zo belangrijk dat de schrijver in een dagboekstukje de kern van een Bijbeltekst goed uitlegt.' Bij veel jongeren is duidelijk te merken dat ze zich graag willen verdiepen in wat God in Zijn Woord tot hen zegt. Daarom is het zo fijn om betrokken ouderlingen en predikanten bereid te vinden, niet alleen om mee te werken aan een nieuw dagboek, maar ook om zich te laten informeren over wat belangrijk is bij het schrijven van de dagboekstukjes.

Voor wie benieuwd is naar het dagboek: u of jij moet nog geduld hebben, want het verschijnt bij leven en welzijn in november van het jaar 2020. In het dagboek zullen teksten uit de Bijbelboeken van de grote en kleine profeten worden uitgelegd. In de komende maanden worden de dagboekstukjes geschreven en wordt erop gereageerd door jongeren met autisme, door ouders en door mensen uit het werkveld.

Een ouder reageerde 'ik ga steeds beter begrijpen dat de denksporen van iemand met autisme anders zijn dan die van iemand zonder autisme; ook leer ik steeds meer h oe dat dan anders is; mijn betrokkenheid bij het dagboek heeft daar zeker invloed op; daar ben ik erg blij mee'. Zo zijn er op allerlei momenten, zelfs al v oor het verschijnen van het dagboek, reacties die bemoedigen, stimuleren en inspireren, om door te gaan met dit belangrijke werk. Maar niet alleen w erken is van belang, ook bidden. Bidden om de zegen van de Heere. Want 'zo de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden de bouwlieden daaraan' (Psalm 127: 1).

“Zo de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden de bouwlieden daaraan”

Het dagboek is natuurlijk iets anders dan een huis en wij zijn niet aan het bouwen. Maar het is wel met elkaar te vergelijken: wij kunnen plannen maken en mensen verzamelen en een instructie voor scribenten schrijven - dat zijn dan misschien wel de bouwstenen - maar als de Heere Zijn Zegen niet geeft, is alles tevergeefs. Daarom bidden we steeds opnieuw om Zijn Zegen.

Bidt u, bid jij mee?

Tekst: Inge van Hell-van Dijke

[Bestellen](#)

[Bestellen](#)